

**Рекомендації учасниць/учасників Восьмого Українського Жіночого Конгресу
“Жіночий потенціал: нові ролі, нова якість”
5 листопада 2024**

5 листопада 2024 року в Києві відбувся Восьмий Український Жіночий Конгрес “Жіночий потенціал: нові ролі, нова якість”. Участь в Конгресі взяли більше ніж 700 учасників і учасниць. Це українські політикині і політики, представниці і представники центральних органів виконавчої влади і місцевого самоврядування, громадські активістки та жінки-підприємці, представники і представниці бізнесу та культури з усіх регіонів України, послы країн Великої Сімки, українські військові та військові країн НАТО.

Наскрізна ідея Конгресу “Жіночий потенціал: нові ролі, нова якість” полягала в тому, що жінки мають стати ключовими агентками змін у процесах наближення перемоги та подальшого розвитку України. Жіночий потенціал – це не лише ресурс, який слід використовувати для подолання викликів, пов'язаних з війною, а й важлива складова процесу відбудови та модернізації країни. Важливо залучати жінок до активної участі в політичних процесах, прийнятті рішень, відновленні економіки та формуванні нових соціальних і культурних норм. Включеність жінок у процеси відбудови і відновлення України – це суголосна часу нова нормальність і вимога часу.

Під час роботи Конгресу на дискусійних платформах виступило 57 спікерів і спікерок. Обговорювались наступні проблеми:

- Жіночий вимір лідерства. Пріоритетні політики.
- Політика без жінок – загроза демократії?
- Бізнес і політика.
- Гендерно чутливе відновлення.
- Соціальні зміни: очікування vs реальність
- Жінки. Армія. НАТО.

Учасниці і учасники Конгресу сформували **наступні рекомендації**, які адресують представникам законодавчої та виконавчої влади, міжнародним партнерам, бізнес середовищу та організаціям громадянського суспільства.

Обговоривши проблему «**Жіночий вимір лідерства. Пріоритетні політики**», учасниці і учасники рекомендують наступне:

- Представникам законодавчої і виконавчої влади, органам місцевого самоврядування при прийнятті рішень враховувати обов'язкове представлення жінок в делегаціях, робочих, експертних групах, комісіях і інших організаційних

структурах, послідовно впроваджувати принцип паритетної участі жінок на всіх рівнях прийняття рішень. З урахуванням того, що на сьогодні 37% громад очолюються жінками, розробляти політики, які б сприяли більшій видимості ролі жінок та посиленню їх ролі саме на рівні громад. Передбачати обов'язкову гендерну оцінку державних політик і програм на всіх етапах їх реалізації, з метою включення жіночої перспективи у процес прийняття рішень. Проводити систематичний аналіз і звітування щодо прогресу у впровадженні відповідних політик.

- Кабінету Міністрів України взяти до уваги наступне. Ухвалена Кабінетом Міністрів Постанова № 69 від 27.01.2023 «Про внесення змін до Правил перетинання державного кордону громадянами України» створила неправомірні заборони та перепони для жінок депутаток місцевих рад при перетині кордону, обмежила можливості волонтерських та робочих поїздок за кордон, що не стосуються депутатської роботи. За відсутності будь-якої можливості вплинути на ситуацію, чи її змінити, депутатки місцевих рад почали складати свої повноваження. Проблема може бути вирішена відміною зазначеної Постанови КМ. Рекомендовано підготувати звернення та Петиція на ім'я Президента з відповідними вимогами.
- Забезпечити впровадження законодавчих ініціатив, які спрямовані на запобігання дискримінації та створення рівних можливостей для кар'єрного росту жінок, включаючи гнучкий графік роботи, декретну підтримку та захист від гендерно обумовленого насильства.
- Сприяти створенню спеціалізованих навчальних програм для жінок-лідерок у сфері політики, економіки, науки та громадського сектору, зокрема в партнерстві з міжнародними організаціями.
- Заохочувати створення національних та регіональних платформ для жінок, які сприятимуть їхній інтеграції у процеси прийняття рішень на всіх рівнях управління. Сприяти розвитку мереж жінок-лідерок. Підтримати ініціативи міжнародних організацій, спрямовані на розвиток глобальної мережі жінок-лідерок, з метою обміну досвідом та найкращими практиками.
- Впровадити систему фінансових і соціальних стимулів для підприємств та організацій, які активно залучають жінок до керівних позицій і сприяють їхньому професійному розвитку.
- Організувати інформаційно-просвітницькі кампанії з метою популяризації ідеї гендерної рівності у сфері лідерства серед широких верств населення, зокрема серед молоді.
- Розробити механізми захисту жінок-лідерок від гендерних стереотипів, мови ненависті та інших форм дискримінації у публічній сфері.
- Забезпечити регулярний моніторинг та аналіз виконання міжнародних зобов'язань України у сфері гендерної рівності. Рекомендувати міжнародним організаціям активізувати співпрацю з урядом, українськими громадськими організаціями для забезпечення фінансової та технічної підтримки програм, спрямованих на розширення жіночого лідерства.

Обговоривши проблему **«Політика без жінок – загроза демократії?»**, учасниці і учасники рекомендують наступне:

- Забезпечити незворотність закріплених у законодавстві квотних принципів представництва жінок. Забезпечити рівність прав і можливостей при проведенні

виборів та гарантувати забезпечення активного і пасивного виборчого права всіх громадянок і громадян.

- Сприяти ширшій участі жінок у виборчому процесі, зокрема через підтримку жінок-кандидаток фінансово та організаційно.
- Впровадити законодавчі механізми, які забороняють дискримінацію та забезпечують рівний доступ жінок і чоловіків до політичних виборів та державної служби.
- Сприяти створенню механізмів наставництва, які об'єднують досвідчених жінок-політиків із тими, хто лише починає свою політичну кар'єру, для обміну знаннями та найкращими практиками.
- Звернутись до міжнародних організацій підтримати ініціативи, спрямовані на розвиток політичної участі жінок через гранти, навчальні програми та обмін міжнародним досвідом.
- Передбачити впровадження національних програм навчання для жінок, які прагнуть займати політичні посади, з особливим акцентом на розвиток навичок лідерства, комунікації та політичного аналізу.
- Розробити інформаційно-просвітницькі кампанії для боротьби зі стереотипами щодо ролі жінок у політиці, підвищуючи рівень обізнаності суспільства про їхній внесок у зміцнення демократії.
- Заохочувати політичні партії приймати внутрішні політики гендерної рівності, що включають квоти на участь жінок у керівних органах партій та у виборчих списках. В той же час, передбачити впровадження санкцій для політичних інституцій та партій, які систематично ігнорують принципи гендерної рівності у своїй діяльності.
- Ініціювати створення платформ для громадських обговорень, конференцій та форумів з питань ролі жінок у політиці, залучаючи активістів, науковців, медіа та міжнародних партнерів.
- Забезпечити участь жінок у міжнародних та регіональних делегаціях, які представляють державу, з метою зміцнення демократичного іміджу країни на глобальній арені.
- Сприяти розвитку мережі жінок-лідерок на національному та міжнародному рівнях для обміну досвідом, об'єднання зусиль і створення спільних ініціатив.

Обговоривши проблему «**Бізнес і політика**», учасниці і учасники рекомендують наступне:

- Законодавчо закріпити мінімум 40% представництво жінок у керівництві компаній та наглядових радах.
- Бізнес-організаціям забезпечувати прозору система кар'єрного росту: впроваджувати чіткі і прозорі критерії для підвищення як кваліфікації, так і кар'єрного сходження працівників. Такі підходи мають унеможливити дискримінацію за гендерною ознакою.
- Підтримувати впровадження програм наставництва: створювати спеціальні менторські програми для жінок, які хочуть досягти керівних позицій.
- Забезпечувати принцип рівної оплати праці: встановити прозорі механізми перевірки та усунення гендерного розриву в оплаті праці.
- Підтримувати корпоративні програми гендерної рівності: впроваджувати внутрішні тренінги і програми для усвідомлення важливості рівних прав та можливостей.

- Запроваджувати гнучкі графіки роботи та інші механізми щоб допомогти жінкам поєднувати професійні й сімейні обов'язки.
- Впроваджувати програми професійного розвитку. Забезпечити організацію тренінгів та навчань для підвищення кваліфікації жінок у сфері управління, фінансів, ІТ та інших ключових галузях.
- Заохочувати та підтримувати лідерство жінок: запроваджувати внутрішні нагороди або премії для жінок-лідерок, які досягають видатних результатів.
- Підтримувати жінок-підприємниць: запроваджувати програми (в тому числі грантові та пільгові кредити) для бізнесів, які засновані або очолюються жінками. Надавати невеликі позики для започаткування чи розширення бізнесів, якими володіють жінки.
- Заохочувати колаборацію та мережі для обміну досвідом між жінками-підприємницями.
- Активно підтримувати антидискримінаційні політики: впроваджувати жорсткі правила проти гендерної дискримінації, з чіткими механізмами розгляду скарг.
- Запровадити систему заохочень та стимулювання для впровадження таких політик:
 - Надавати податкові пільги компаніям, які досягають 40% гендерної рівності на керівних посадах та які реалізують програми підтримки жінок
 - Запровадити систему рейтингів гендерної рівності для компаній, щоб вони могли використовувати їх як інструмент підвищення своєї репутації.
- Підтримка жінок у STEM: створювати і підтримувати програм , які заохочують жінок обирати та розвиватися у сферах науки, технологій, інженерії та математики.
- Різке скорочення чоловіків, як робочої сили, на підприємствах загострило проблему залучення більшої кількості жінок до технічних спеціальностей і тих виробничих професій, які традиційно вважались «чоловічими». В зв'язку із цим, учасниці Конгресу звертаються до Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки провести інформаційні кампанії, та розробити механізми заохочення з метою залучення більшої кількості дівчат і жінок до навчання на більш затребуваних спеціальностях і проводити роботу з бізнесом з метою заохочення до залучення більшої кількості жінок для роботи за умовно «чоловічими» спеціальностями. З метою заохочення бізнесу до більш відповідальної підтримки соціально важливих питань запропонувати кредитні програми та програми пільгового заохочення.

Обговоривши проблему «Гендерно чутливе відновлення», учасниці і учасники рекомендують наступне:

- Представникам міжнародних організацій на зустрічах з повноважними представниками урядових структур Української держави наголошувати і підкреслювати зобов'язання України, які містяться в національному законодавстві і міжнародному, як частині національного, щодо важливості залучення жінок в переговорних процесах, прийняття рішень щодо формування державних політик і стратегій, розподілу ресурсів і фінансів, процесах відновлення України.
- При виділенні ресурсів донорів для відновлення регіонів враховувати наявність в планах відновлення та конкретних проектах, спрямованих на відновлення, гендерної складової, інклюзивного підходу та врахування різноманітностей,

враховувати гендерний аналіз на всіх етапах процесу відновлення, щоб враховувати специфічні потреби жінок, чоловіків, дітей та вразливих груп.

- Передбачити створення гендерно чутливих стратегій реконструкції інфраструктури, забезпечуючи безпеку та доступність громадських просторів, медичних і соціальних послуг для жінок і дітей.
- Сприяти рівноправній участі жінок у прийнятті рішень щодо відновлення громад, включаючи їх залучення до планування, моніторингу та реалізації відновлювальних заходів та забезпечити доступ жінок до фінансових ресурсів та програм підтримки підприємств, що дозволить їм активніше долучатися до економічного відновлення та зміцнення соціальної стабільності.
- Розробити програми реінтеграції жінок з числа ВПО, та тих, які повертаються з тимчасового перебування за кордоном, втратили джерела доходу, з акцентом на професійне навчання, створення робочих місць та психосоціальну підтримку.
- Сприяти створенню центрів захисту та допомоги жінкам, які зазнали СНПК, домашнього насильства, із забезпеченням юридичної, медичної та психологічної підтримки.
- Зобов'язати органи влади збирати та аналізувати гендерно дезагредовані дані про вплив війни, щоб відновлювальні заходи враховували потреби різних груп населення.
- Підтримати громадські ініціативи та організації, які працюють із жінками та дівчатами у кризових зонах, забезпечуючи їхнє фінансування та включення в державні програми відновлення.
- Ініціювати створення міжнародних платформ та брати участь у діючих, для обміну найкращими практиками гендерно чутливого відновлення, залучаючи уряди, громадські організації та міжнародні організації.
- Впровадити навчальні програми для працівників державних органів, гуманітарних місій та реконструктивних проєктів з питань гендерної рівності та чутливого підходу до відновлення.
- Рекомендувати центральним органам виконавчої влади включати жінок у миротворчі місії, гуманітарні проєкти та ініціативи з відбудови для забезпечення гендерного балансу в процесах стабілізації.
- Розробити політики та програми, спрямовані на подолання гендерної нерівності, яка може посилюватися під час війни, зокрема у сферах доступу до медицини, освіти та працевлаштування. Організувати гендерно чутливу медичну допомогу у зонах відновлення, враховуючи потреби жінок, пов'язані з репродуктивним здоров'ям, а також психологічну підтримку для постраждалих від СНПК.
- Сприяти гендерній рівності у системах управління ресурсами під час відновлення, забезпечуючи рівний доступ жінок і чоловіків до програм відновлення та інших ресурсів.
- Рекомендувати міжнародним організаціям та донорам включати гендерно чутливий підхід до своїх програм відновлення, забезпечуючи прозорість та підзвітність у реалізації таких програм.
- Гендерно інклюзивне відновлення потребує врахування нових реалій, які складаються на ринку праці та є специфічними для окремих регіонів. Ті області, до яких перемістилася велика частина населення з окупованих та прифронтових територій, не можуть забезпечити робочими місцями ВПО через ряд причин: відсутність робочих місць або належної кваліфікації кандидаток, відсутність соціальних закладів надання допомоги особам похилого віку та відсутність достатньої кількості освітніх закладів, переважно дошкільних та початкової школи. Особливо від відсутності соціальних закладів страждає релокований

бізнес, який зараз стає суттєвою складовою економічної спроможності регіонів. Вже зараз на рівні держави мають бути розроблені програми, які б створювали можливості жінкам забезпечувати себе. Ця проблема може бути вирішена шляхом включення відповідних дій до державних та місцевих стратегічних програм з розвитку та відновлення.

- Гендерно інклюзивне відновлення потребує відповідних гендерно орієнтованих і інклюзивних послуг та інфраструктури. Такі послуги мають враховувати особливості і потреби тих вразливих груп, які з'явилися в результаті війни і потреби яких мають бути враховані під час гендерно інклюзивного планування відновлення, розробки відповідних програм, планування розподілу коштів, тощо. Учасниці і учасники Конгресу звертаються до Кабінету Міністрів України, Міністерства соціальної політики щодо перегляду стандартів надання соціальних послуг та формування нових актуальних видів послуг, таких, як послуги життєстійкості та відновлення ментального здоров'я. Також учасники та учасниці Конгресу вважають за необхідне наголосити на необхідності удосконалення процедури закупівлі послуг громадських організацій. Крім того, що це створить можливості забезпечити такими послугами значну частину цільових груп, це ще й дасть можливість забезпечити сталість діяльності громадських організацій, фактично прирівняє їх діяльність до професійної, на чому багато років наполягають громадські активісти. Важливим завданням також є створення фондів для підтримки діяльності громадських організацій.
- Учасниці і учасники Конгресу впевнені, що саме під час гендерно інклюзивного відновлення відкривається «вікно можливостей» для проведення очікуваних суспільством змін та перетворень в організації життя громад, які накопичувались і відкладались роками. І проводити ці зміни потрібно саме зараз, коли суспільство відчуває цю потребу і спроможність до змін, не чекаючи післявоєнного часу.
- Проблеми можуть бути вирішені консолідацією зусиль на усіх рівнях влади, бізнеса і суспільства та усвідомленням того, що паритетна участь жінок в управлінні державою і повоєнній відбудові лише посилить Україну.

Обговоривши проблему **«Соціальні зміни: очікування vs реальність»**, учасниці і учасники рекомендують наступне:

- Розробити довгострокову стратегію для подолання демографічної кризи, зосереджену на підтримці народжуваності, поверненні мігрантів, інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та сприянні інклюзивному суспільству.
- Передбачити створення державних програм для реінтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО), зокрема шляхом забезпечення доступу до житла, освіти, працевлаштування та соціальної підтримки.
- Сприяти поверненню жінок і дітей, які виїхали за кордон, через програми фінансової підтримки, створення сприятливих умов для працевлаштування та доступ до якісної соціальної інфраструктури.
- Забезпечити адаптацію соціальної інфраструктури до потреб осіб з інвалідністю, які набули травм через війну, включаючи розвиток реабілітаційних центрів, забезпечення протезування та психологічної підтримки.
- Розробити національну стратегію з переосмисленням інклюзивності, яка включатиме модернізацію громадських просторів, транспорту, медичних

установ, освітніх закладів і робочих місць для забезпечення повноцінної участі всіх громадян у суспільному житті.

- Передбачити розширення та покращення якості соціальних послуг, зокрема через діджиталізацію процесів, збільшення фінансування та залучення кваліфікованих кадрів.
- Рекомендувати включення гендерно-чутливого підходу у всі аспекти соціальної політики, враховуючи особливі потреби жінок, дітей та осіб похилого віку в умовах післявоєнного відновлення.
- Організувати масштабні інформаційні кампанії, спрямовані на подолання дискримінації щодо ВПО, ветеранів та осіб з інвалідністю, із залученням медіа, громадських організацій і освітніх закладів.
- Впровадити партнерство між урядом, міжнародними організаціями та громадським сектором для спільної реалізації програм відновлення соціальних послуг та розвитку інфраструктури.
- Підтримати розвиток мережі соціальних підприємств, та підтримати бізнес-організації, які створюватимуть робочі місця для ВПО, осіб з інвалідністю та ветеранів війни, одночасно вирішуючи суспільні проблеми.
- Рекомендувати міжнародним організаціям збільшити фінансову та технічну допомогу для організацій, які надають послуги постраждалим від війни, зокрема для підтримки відновлення соціальних послуг, освіти та медицини.

Обговоривши проблему «Жінки. Армія. НАТО», учасниці і учасники рекомендують наступне:

- Забезпечити створення рівних умов для жінок і чоловіків у військовій службі, включаючи доступ до всіх видів військових посад, від бойових до керівних, без гендерних обмежень.
- Сприяти впровадженню політики недискримінації та забезпечення рівних можливостей для жінок у кар'єрному рості у військових структурах, з обов'язковим моніторингом дотримання цих політик.
- Забезпечити навчання військового керівництва щодо гендерно-чутливого підходу в управлінні особовим складом, запобігання дискримінації та сексуальних домагань у військових підрозділах.
- Розробити програми психологічної підтримки для жінок-військовослужбовців, враховуючи їхній досвід участі в бойових діях, довготривале перебування в зоні конфлікту та виклики, пов'язані з поєднанням військової служби та сімейного життя.
- Сприяти активному залученню жінок до миротворчих місій та військової дипломатії, використовуючи досвід НАТО, де жінки успішно беруть участь у побудові довіри та вирішенні конфліктів.
- Забезпечити включення гендерного компонента у військові навчальні програми, включаючи теми про гендерну рівність, права жінок у збройних силах і роль жінок у конфліктах та відновленні після них.
- Запровадити державні програми для жінок-ветеранок, які забезпечують їхню реабілітацію, професійну перепідготовку та соціальну інтеграцію після завершення військової служби.
- Передбачити вдосконалення умов служби для жінок, включаючи доступ до спеціалізованих медичних послуг, забезпечення гнучкого графіка для матерів-військовослужбовиць та розширення інфраструктури для догляду за дітьми у військових частинах.

- Підтримувати створення та вже діючі національні мережі жінок-військовослужбовців для обміну досвідом, підтримки та розвитку лідерських навичок, у співпраці з міжнародними організаціями.
- Рекомендувати Уряду запозичувати досвід НАТО у впровадженні політики гендерного мейнстрімінгу у збройних силах, зокрема через навчання, програми наставництва та гендерний аналіз військових операцій.
- Впровадити систему збору гендерно дезагредованих даних у збройних силах для аналізу та оцінки рівня участі жінок у військовій службі та їхнього внеску у виконання завдань.
- Сприяти посиленню ролі жінок у формуванні оборонної політики та стратегічного планування через залучення їх до консультаційних органів, стратегічних штабів та робочих груп.
- Рекомендувати міжнародним організаціям, зокрема НАТО, розширити програми співпраці з країнами-партнерами у сфері гендерної рівності у військових структурах.
- Забезпечити створення військових освітніх програм, які включають вивчення досвіду жінок у НАТО, їхнього внеску в оборону, миротворчі місії та управління кризами.